

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğI

DEPREMDEN SONRA ALINACAK KADIN SAğLIğI ÖNLEMLERİNE İLİŐKİN BASIN AÇIKLAMASI 12.02.2023

06 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ta 7.7 büyüklüğünde, ardından en büyüğü Elbistan Merkezli 7.6 büyüklüğünde meydana gelen; Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Adana, Adıyaman, Osmaniye, Hatay, Kilis ve Malatya illerinde can ve mal kayıplarına sebep olan depremler ülkemizi derinden sarsmıştır.

Kuşkusuz deprem konusunda esas ve öncelikle yapılması gerekenler, "depreme hazırlık aşamasında", asla gözardı edilmeden ülkenin jeolojik yapısı göz önüne alınarak özellikle binaların, yapılaşmanın "rant" kaygısı ile değil bilimsel gerçeklere göre güvenli ve dayanıklı yapılması, toplumun konu bağlamında bilgi ve farkındalığının yeterli olması, mücadelede yer alacak ekip ve alt yapının hazır bulundurulması ve söz konusu tüm uygulamaların gerçekleşmesi için ulusal deprem planının hazır olması ve uygulamaların denetlenmesi gerekmektedir. En önemlisi; deprem meydana geldikten sonra örgütlenme aşamasında kimin nerede ve nasıl görev alacağına mevcut plana göre önceden belirlenmiş ve hazırlıklı olması, bu mücadelenin bütçesinin olmasının yanı sıra "liyakatli" yöneticiler tarafından sürecin bilinçli bir şekilde yönetilmesidir.

Bu yazı kapsamında ele alınması amaçlanan "**Depremden Sonra Alınacak Kadın Sağlığı Önlemlerine İliŐkin**" özet bir bilgi notunun oluşturulmasıdır.

Deprem gerçekleşmesinden sonraki evrede; temiz su, tuvalet, gıda, kıyafet, battaniye, güvenli alanlar, barınak, yakıt, bilgi ve koordinasyon mekanizmaları oluşturma gibi acil gereksinimlerin öngörülerek mümkünse yerelde acil bir durum tespiti de yapılarak depremden etkilenen bölgeye çok hızlı bir şekilde sağlanması gerekmektedir. Bunun yanı sıra acil sağlık hizmetleri ve aşılama, temel ilaçların sağlanması, kadın ve çocuk sağlığı hizmetleri gibi temel sağlık hizmetlerinin olabildiğince hızlı ve erişilebilir bir şekilde sunulması önemlidir.

Deprem bölgesinde de "insan hakkı kapsamında olan yaşam hakkı başta olmak üzere, sağlık hakkı kadın ve çocuk sağlığı hizmetleri, depremden sonra aksamaması gereken temel sağlık hizmetlerindedir. Unutulmaması gereken, Türkiye dahil pek çok ülkede zaten var olan toplumsal cinsiyete bağlı eşitsizlikler, afet durumlarında daha da derinleşmekte, cinsiyet temelli şiddetten korunma ve şiddet ile mücadele uygulamaları aksayabilmektedir. **Bu nedenle sağlık hizmetlerinin toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde verilmesi gerekmektedir.**

Depremden sonraki süreçte; hizmetlere, kaynaklara ve iletişim kanallarına erişimde eşitlik sağlamak için; özel gereksinimleri nedeniyle dikkate alınması gereken daha duyarlı gruplar mevcuttur. **Kadınlar, gebeler ve çocuklar bu grup içerisinde yer almaktadır.**

Depremden hemen sonraki "akut" evrede; kadın sağlığı ve çocuk sağlığı hizmetleri yönünden bireylerin ve kurumların yapması gerekenler mevcuttur.

Kurumsal düzeyde öneriler: Bu önerilerin planı olay meydana geldiğinde nasıl uygulanacağı, yerel olarak yapılmış ve özellikle bu konudaki "yönetim ve koordinasyonu sağlayacak birimlerin bilgi ve kayıtlarında hazır olması gereklidir".

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

- Çocuk ve kadınlar için yaşanan dehşet duygusu, güvensizlik duygusunu ve oluşabilecek posttravmatik sendromu önlemeye yönelik olarak, çocuk gelişimcisi, psikolog, sosyal hizmet uzmanlarından oluşan sabit veya mobil psikososyal destek ve danışmanlık birimlerinin oluşturulması
- Deprem bölgesindeki toplumun; kadın hastalıkları ve doğum hizmetleri ile çocuk sağlığı hizmetlerinin mevcudiyetinden ve nerelerde sunulduğundan haberdar olmasını sağlamak, ulaşım araçları temin ederek sağlık kuruluşlarına ulaşımı sağlanması,
- Bölgede sağlık hizmeti verilecek tüm kurumlara teknik ve uygulamalara yönelik destek verecek kadın-çocuk sağlığı hizmetleri irtibat kişisi/koordinatör daha önceden belirlenmemişse belirlenmesi,
- Gebe, bebek, çocuk ve yaşlıların gıda ihtiyacının hızlı yöntemlerle saptanması ve et, beyaz et, yumurta, kurubaklagil, süt, yoğurt, yeşil sebze, meyve, gibi ihtiyaçlarının aynı olarak sağlanması
- Özellikle bölgedeki kadın ve çocuğa özel acil gereksinimlerinin (çocuk bezi, hijyenik ped, gebelere ve bebeklere D vitamini, demir takviyesi gibi) tespit edilmesini sağlayacak bir iletişim ağı kurmak, düzenli olarak bilgi toplamak ve ilgili kuruma iletilmesi (örneğin yörenin sağlık sektörü sorumlusuna ya da valilik)
- Son 6 ayda COVID-19 aşısı yaptırmamış ya da COVID-19 geçirmemiş gebelere ve 65 yaş üstüne ve COVID-19 için predispozisyonu olanlara (kronik hastalığı olanlar gibi) 1 doz Biontech aşısı yapılması,
- Deprem bölgesi ve çevresindeki sağlık kuruluşlarının mevcut kadın sağlığı ve çocuk sağlığı ile ilgili malzeme, kit (doğum ve acil durumlar için cerrahi kit, transfüzyon kiti), ilaç (ağrı kesiciler) ve aşuların (tetanoz ve kuduz aşısının yanında, orta vadede çocukluk çağı aşularının tümü) sayısını ve ihtiyaç duyulan miktarı ilgili bilgiyi kuruma bildirilmesi,
- Anne Ölümü Bildirim Sisteminin güncellenerek bütün anne ve yenidoğan ölüm bildirimini sağlanması,
- Anne ölümlerini önlemek için üst merkeze transferi sağlamak için Ambulans-112 ile koordinasyon sağlanması,
- Afet bölgelerinde refakatsiz çocukların güvenliği için;
 - ✓ Doğru kayıt- takip süreci
 - ✓ Çocukların resmi kurumlara ve görevlilere teslim edilmesi
 - ✓ Çocuk koruma prosedürleri gereği çocuğu birinci derece yakını varsa, yoksa kimlik tespiti ile hızlı resmi kurumlara bildirim yapılması
- Kadınların ve çocukların afet sonrasında ihmal, istismar, sömürü ve şiddetten korunmasına yönelik güvenli alanlar oluşturulması,
- Duyarlı gruplar olan şiddet mağduru kadınlar, engelliler, kronik hastalığı olanlar, yaşlılar, gebe kadınlar ve kız çocuklarını; özel gereksinimlerini göz önünde bulundurarak önceliklendirmek,
- Paydaşlarla iletişim kurarak mümkünse düzenli toplantılarla iletişimin sağlanması,
- Kurumsal bazda yapılacaklarda deprem bölgesinde “koordinasyonun sağlanması” etkili mücadele için kilit unsurdur.

Bireysel düzeyde öneriler: (aşağıda belirtilenler depremin arama – kurtarma aşamasından sonra dikkate alınması gerekenlerdir)

- Herhangi bir kronik hastalığı, engellilik durumu, gebelik durumu veya bebeği olan kadınlar görevlilere bildirilmelidir.

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğI

- Yakın zamanda doğum yapan veya 0-6 aylık bebeği olan kadınlar, bebeklerini emzirmeyi ihmal etmemelidirler. Bebekler için en uygun besin anne sütüdür.
- Emziren annelerin yeterli besin ve sıvı alması önemlidir ancak yeterli besin ve sıvı alamayan anneler bile emzirebilir. Bebekler sıcak ve vücuda yakın tutulmalıdır.
- Eğer bebeğe mama verme zorunluluğu mevcutsa ve temiz su temini mümkün değilse, bebekler tek kullanımlık küçük bir bardakla beslenmelidir. Kullanılmayan mama elektrik kesintisi sırasında buzdolabında saklanamadığı için, küçük mama kaplarında hazırlık yapıp bebeğe bekletilmeden vermek daha güvenlidir.
- Afet durumlarında temel ihtiyaçlar geri planda kalabilmektedir. Gebelik ve doğum hizmetlerinin nereden alınabileceğini öğrenmek; gebelik izlemlerinin devamlılığı ve sağlıklı bir doğum süreci için önemlidir.
- Afet durumlarında erken doğum belirtileri olabilmektedir. Ani karın ağrısı, sırt ağrısı, suyun gelmesi, kanama gibi herhangi bir belirti / şikayet olduğu durumda sorumlu kişiye hemen bildirilmelidir.
- Eğer şiddet görme durumu ve tehlikesi varsa hemen yardım istenmelidir ve ilgili iletişim hatları kullanılmalıdır. Kriz durumlarında toplumsal cinsiyet eşişsizliğinin derinleşiği ve cinsiyet temelli şiddet vakalarının arttığı bilinmektedir. Hiçbir özel durumun, şiddeti meşrulaştıramayacağını bilmek önemlidir.
- Deprem bölgesinde düzenli ilaç kullanmakta olan kadın ve çocuklar ilaçlarına erişebilmek için bölgedeki sorumlu kişilerle irtibat halinde olmalıdırlar.
- Gerek kurumsal gerek bireysel bağlamda yapılanlarla, sorunlarla ilgili “kayıt tutulması” ve ilgili sorumlu kişilere ulaştırılması gerekmektedir.

HASUDER Toplum Cinsiyet, Kadın ve Üreme Sağlığı Çalışma Grubu tarafından hazırlanmıştır.

Kaynaklar:

1. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Kahramanmaraş Pazarcık'ta Meydana Gelen Deprem Hk. Basın Bülteni-9. Erişim adresi: <https://www.afad.gov.tr/kahramanmaras-pazarcikta-meydana-gelen-deprem-hk-basin-bulteni-9>
2. Sözcü, Kahramanmaraş depremlerinde can kaybı ve yaralı sayısı artıyor, erişim tarihi: 11.02.2023 saat 14.41, <https://www.sozcu.com.tr/2023/gundem/kahramanmaras-depreminde-olu-ve-sayisi-artiyor-7582900/>
3. Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE), Afetler ve Acil Durumlar.
4. World Health Organization Department of Gender and Women's Health, Gender and Health in Disasters, 2002.
5. Krizlerde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı için Kurumlar arası Çalışma Grubu (IAWG), Kriz Durumlarında Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı için Minimum Başlangıç Hizmet Paketi, revizyon tarihi Haziran 2019.
6. American Public Health Association (APHA), Earthquake preparedness for pregnant women and families with infants. Erişim adresi: http://ww.getreadyforflu.org/new_pg_MODEarthquakes.htm